

DET KONGELIGE
ARBEIDSDEPARTEMENT

Prop. 13 L

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (samleproposisjon høsten 2012)

*Tilråding fra Arbeidsdepartementet 26. oktober 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Arbeidsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven), lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (lønnsgarantiloven), lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet, lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven), lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven), lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) og lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven).

I proposisjonen blir disse endringene foreslått på bakgrunn av budsjettforslag for 2013:

Folketrygdloven § 15-6 første ledd: Innføring av vilkår om uforskyldt ledighet for rett til overgangsstønad når enslig mor eller far har hatt arbeid umiddelbart før han eller hun ble aleneforsørger.

Folketrygdloven § 15-6 andre ledd: Varigheten på ny overgangsstønadsperiode begrenses til perioden frem til barnet har rett til barnehageplass.

Arbeidsmiljøloven § 18-3 og petroleumsløven § 10-3: Hjemmelsgrunnlaget for innføring av såkalt sektoravgift for petroleumsvirksomheten tydeliggjøres.

Lønnsgarantiloven § 1, dekningsloven § 9-3 og konkursloven § 67: Lønnsgarantilovens dekningsperiode utvides slik at arbeidstaker får dekket lønnskrav som er forfalt inntil tolv måneder før frisdagen i konkursen, mot en hovedregel på fire måneder i dag, gitt at øvrige vilkår for lønnsgarantidekning er til stede. Staten vil her, som ellers, ha krav på regress mot boet når lønnskrav dekkes over garantien. Det presiseres at prinsippet i konkursloven § 67 om at arbeidstaker skal være fritatt fra kravet om sikkerhetsstillelse ved fremsettelse av konkursbegjæring også skal gjelde for slike krav.

Sosialtjenesteloven § 38 tredje ledd: Bestemmelsen endres, slik at det kan kreves refusjon i uførepensjon som etterbetales for tiden før kravet om slik pensjon ble satt fram, dersom vedkommende i denne perioden mottok kvalifiseringsstønad.

2 Endringer i inngangsvilkårene for rett til stønad til enslig mor eller far – folketrygdloven § 15-6 første ledd

2.1 Innledning og bakgrunn

Departementet foreslår at det fra 1. januar 2013 skal stilles krav om uforskyldt ledighet for rett til

overgangsstønad når enslig mor eller far har hatt arbeid umiddelbart før han eller hun ble aleneforsørger. Departementet foreslår at regelen tas inn i § 15-6 første ledd som et av inngangsvilkårene for å få rett til overgangsstønad.

2.2 Departementets vurderinger og forslag

Stønader til enslig mor eller far har som formål å gi inntektssikring i en overgangsperiode og bidra til at enslige forsørgere blir i stand til å forsørge seg selv ved arbeid. Etter gjeldende regler kan det gis overgangsstønad også i tilfeller hvor den enslige forsørgeren selv har sagt opp arbeidet. For å underbygge målet om selvforsørgelse, er det viktig at regelverket ikke bidrar til at personer kan velge å motta stønad fremfor å være i arbeid.

Departementet ønsker å innføre et prinsipp om at ledigheten må være uforskyldt for å få rett til overgangsstønad. Dette prinsippet bør gjelde som et vilkår for rett til overgangsstønad. Vilkåret innebærer at det ikke lenger skal være adgang til å avslutte et allerede etablert arbeidsforhold for å kunne motta overgangsstønad i stedet, med mindre søker hadde rimelig grunn. Det skal heller ikke være adgang til å avslutte et arbeidsforhold for å kunne finansiere utdanning med overgangsstønad i stedet for med vanlig studiefinansiering.

Derimot skal det anses som rimelig grunn å avslutte et arbeidsforhold som er lønnet under tariff eller sedvane. Å avslutte et arbeid som er til hinder for omsorgen for barnet, som for eksempel et arbeid som forutsetter lange fraværsperioder, lang reisevei eller overveiende nattarbeid, vil også kunne anses som rimelig grunn. Stønadmottakeren bør fortsatt ha rett til å avslutte et arbeidsforhold for å gå over i et nytt arbeidsforhold. Stønadmottakeren skal dessuten ha mulighet for å redusere arbeidstiden, jf. krav til omfanget av aktivitetsplikten i § 15-8.

Dersom omfanget av arbeidet har vært så lite at det bare i svært liten grad har bidratt til selvforsørgelse, skal det ikke ha betydning for retten til overgangsstønad at arbeidsforholdet avsluttes, uansett årsaken til at det ble avsluttet.

Vilkåret om uforskyldt ledighet innføres først og fremst med det formålet å hindre tilpasninger i form av oppsigelser umiddelbart før man ellers ville kunne fått overgangsstønad. Av rimelighets-hensyn bør det derfor settes en grense for hvor langt bakover i tid en avslutning av et arbeidsforhold skal kunne få betydning for retten til overgangsstønad. I forbindelse med innvilgelse av dagpenger under arbeidsløshet, gis forlenget ventetid

etter folketrygdloven § 4-10, bl.a. når den arbeidsløse selv har sagt opp et arbeidsforhold i løpet av de siste seks månedene før søknadstidspunktet. Departementet foreslår at bare arbeidsforhold som er sagt opp de siste seks måneder før det søkes om overgangsstønad, skal føre til avslag på søknad om overgangsstønad.

Det vises til § 15-6 første ledd i lovforslaget.

2.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2013 for nye tilfeller, det vil si for personer som får innvilget overgangsstønad tidligst fra samme tidspunkt. Endringen anslås å gi reduserte utgifter på post 70 Overgangsstønad med om lag 8 millioner kroner. Endringen har ingen særskilte administrative konsekvenser.

3 Endring av stønadsperiodens lengde – folketrygdloven § 15-6 andre ledd

3.1 Innledning og bakgrunn

Departementet foreslår å innføre begrensning i varigheten av nye stønadsperioder. Enslige forsørgere kan i dag motta ubegrenset antall treårsperioder med overgangsstønad dersom de får nye barn. Dette bidrar i liten grad til å underbygge målet om selvforsørgelse, jf. punkt 2.2 ovenfor. Departementet foreslår derfor at varigheten på nye perioder med overgangsstønad begrenses til perioden frem til barnet har rett til barnehageplass etter barnehageloven § 12a. Forslaget innebærer at enslige forsørgere som tidligere har mottatt en full periode med overgangsstønad, dvs. tre hele år, får begrenset varigheten på nye stønadsperioder. Begrensningen endrer ikke gjeldende adgang til forlenget stønadsperiode.

3.2 Departementets vurderinger og forslag

Med flere barn er det mulig å motta overgangsstønad over lengre tid, selv med krav om yrkesrettet aktivitet når barnet fyller ett år. Det har vist seg at retur tilbake til arbeidslivet kan bli vanskeligere jo lengre den yrkespassive perioden har vart. Når det i gjeldende regelverk ikke er noen begrensninger i antall stønadsperioder, er det derfor en risiko for at stønadmottakere låses inn i en passiv tilværelse som trygdemottaker over lang tid.

Departementet viser til at de fleste yrkesaktive foreldre har rett til lønnet permisjon i barnets første leveår. Departementet mener at det bør gis inntektssikring i barnets første leveår også for enslige foreldre som ikke har opparbeidet permisjonsrettigheter, slik at de kan ivareta omsorgen for det nyfødte barnet. Departementet foreslår derfor at varigheten av nye perioder med overgangsstønad begrenses til en periode frem til barnet har rett til barnehageplass etter barnehageloven § 12a. Forslaget innebærer at enslige foreldre som tidligere har mottatt en full periode med overgangsstønad, dvs. i hele tre år, får begrenset varighet på nye stønadsperioder. Stønadsperioden avgrenses etter når retten til barnehageplass inntrer, uavhengig av om den enkelte faktisk søker om barnehageplass. Barnehagelovens innretning innebærer at barna vil være mellom ett og to år når de får rett til barnehageplass.

Det vises til § 15-6 andre ledd i lovforslaget.

3.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft for nye tilfeller fra 1. januar 2013, og får virkning for personer som tidligere har mottatt overgangsstønad i til sammen tre år. Endringen anslås å redusere utgiftene på post 70 Overgangsstønad med om lag 44 millioner kroner. Endringen har ingen særskilte administrative konsekvenser.

4 Presisering av forskriftshjemler i petroleumsloven og arbeidsmiljøloven

4.1 Innledning og bakgrunn

Helt siden oppstarten av norsk petroleumsvirksomhet har det vært lagt til grunn et prinsipp om at myndighetenes utgifter til tilsyn skal refunderes av næringen. Allerede i sikkerhetsforskrifter for utforskning etter og utnyttelse av undersjøiske petroleumforekomster av 25. august 1967 ble det således fastsatt at næringen skulle dekke myndighetenes omkostninger ved tilsyn. Dagens "refusjonsforskrift" av 27. juni 1997 bygger videre på dette prinsippet. Forskriften er preget av at tradisjonelt tilsyn, som inspeksjoner og revisjoner, har vært tilsynsmyndighetens viktigste virkemidler for å sikre etterlevelse av regelverket. Petroleumsnæringen har imidlertid vært, og er fortsatt, preget av sterk utvikling mht. aktivitetsnivå, aktorbilde, teknologi mv. Myndighetenes oppfølging

har i takt med dette utviklet seg fra tradisjonelt tilsyn i medhold av et detaljert regelverk, til tilsynsaktiviteter som i større grad innrettes mot ansvarliggjøring av aktørene basert på et funksjonelt regelverk. Dette betyr bl.a. at tilsynsinnsatsen har dreiet i retning av mer dialog og kunnskapsutvikling for å påvirke til risikoforståelse og kontinuerlig forbedring. Denne utviklingen har gjort det nødvendig å tydeliggjøre, og på enkelte områder utvide, grunnlaget for hva næringen skal dekke av Petroleumstilsynets utgifter, slik at dette harmonerer bedre med de tilsynsaktiviteter som faktisk benyttes.

I denne forbindelse sendte Arbeidsdepartementet 22. juni 2012 på høring et forslag til en ny forskrift om gebyr og sektoravgift for tilsyn med helse- miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten. Forslaget er en videreføring av prinsippet om at næringen skal dekke utgiftene ved tilsynet, men legger altså opp til en videre anvendelse av begrepet tilsyn enn det som tradisjonelt har vært vanlig. Dette innebærer at Petroleumstilsynet skal kunne kreve at næringen dekker en noe større del av utgiftene til oppfølging av næringen enn tilfellet er i dag.

Utkastet til ny forskrift legger opp til en todelt finansieringsordning med en gebyrordning som skal finansiere tradisjonelle tilsynsoppgaver som inspeksjoner, revisjoner, granskninger osv., og en sektoravgift som skal bidra til å finansiere visse andre oppfølgingsaktiviteter overfor næringen som sådan. Eksempler på slike aktiviteter er den årlige utviklingen av et helhetlig risikobilde i petroleumsnæringen (RNNP), forberedelser til større tilsynskampanjer, oppsummeringsmøter med næringen for å belyse sikkerhetsutfordringer og gjennomgang av større ulykker utenfor tilsynets myndighetsområde med sikte på identifisere forbedringspunkter for næringen. Sistnevnte vil særlig kunne være ulykker i petroleumsvirksomheten i andre land, men også relevante ulykker i andre sektorer både i utlandet og Norge. Kunnskap og anbefalinger som springer ut av slik ulykesoppfølging, vil bli formidlet til næringen slik at denne får et bedre grunnlag for å ivareta egen sikkerhet, samtidig som det vil danne grunnlag for prioriteringer og fremtidige tilsynskampanjer.

Et bærende prinsipp for finansieringsordningen er at Petroleumstilsynet ikke skal kunne kreve mer i gebyr eller sektoravgift enn kostnadene ved den enkelte tilsyns- eller oppfølgingsaktivitet.

Hvilke oppfølgingsutgifter som kan kreves dekket over sektoravgiftsordningen avgrenses naturlig i forhold til oppgaver som er av en slik

karakter at de bør finansieres over Petroleumsstilsynet driftsbudsjett (statsbudsjettet). Dette er foruten en rekke administrative forhold som klagesaker og unntakssøknader, oppgaver knyttet til oppfølging av det etablerte partssamarbeid i sektoren, regelverksarbeid, internasjonalt samarbeid og rene forvaltningsoppgaver mv. Forslaget tilsikter ikke å gjøre endringer i prinsippet om at slike oppgaver fortsatt skal dekkes over statsbudsjettet.

Petroleumsstilsynet fører tilsyn både etter petroleumsloven og arbeidsmiljøloven. I høringen til ny "refusjonsforskrift" har nærings- og arbeidsgiverorganisasjonene (Næringslivets Hovedorganisasjon, Norsk olje og gass, Norsk Industri og Norges Rederiforbund), foruten å gi uttrykk for generell skepsis mot å utvide Petroleumsstilsynets refusjonsgrunnlag, stilt spørsmål ved om det er tilstrekkelig hjemmel i lovene for å innkreve en sektoravgift som beskrevet ovenfor. Næringen gir også uttrykk for en generell bekymring for at bruk av "sektoravgift" skal spre seg til andre tilsynsområder.

4.2 Departementets vurdering

Petroleumsloven og arbeidsmiljøloven gir i dag hjemmel til å kreve refundert utgifter til "tilsyn". Tilsyn er ikke et legaldefinert begrep, verken i arbeidsmiljøloven eller petroleumsloven. Tilsynsoppfølgingen har utviklet seg over tid og har blant annet vært drevet av Petroleumsstilsynets utvikling av metoder for å møte økt aktivitetsnivå og kompleksitet i næringen. Endringer i HMS-regelverket, slik som overgang til internkontroll og funksjonelle krav, har også åpnet for andre oppfølgingsmetoder. Et hovedfokus for Petroleumsstilsynet har vært å sørge for at næringen selv har tilstrekkelig risikoforståelse og kunnskap til å kunne kontrollere at egen virksomhet drives forsvarlig.

I lys av den utvikling i tilsynsmetodikk som har skjedd over mange år, har Arbeidsdepartementet lagt til grunn at innføring av en sektoravgift ikke nødvendigvis gjør endringer i hjemmelsgrunnlagene. Departementet registrerer imidlertid at det er uenighet om dette i høringen. Etter departementets oppfatning er det i seg selv uheldig dersom næringen stiller spørsmål ved om det formelle grunnlaget for refusjonsordningen er i orden. Departementet foreslår derfor at hjemmelsgrunnlaget presiseres i lovene; henholdsvis i petroleumsloven § 10-3 og arbeidsmiljøloven § 18-3.

4.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene trer i kraft 1. januar 2013. Det er lagt opp til at ny forskrift om gebyr og sektoravgift skal tre i kraft fra samme tid. Endringene i petroleumsloven § 10-3 og arbeidsmiljøloven § 18-3 vil ikke i seg selv ha økonomiske eller administrative konsekvenser. Regjeringen har imidlertid, som omtalt, fremmet forslag om forskriftsendringer som vil ha økonomiske konsekvenser for næringen. Forslaget om nytt gebyr- og sektoravgiftssystem er basert på det prinsipp at Petroleumsstilsynets samlede utgifter til oppfølging av virksomhetene, både i form av tradisjonelle tilsynsoppgaver og andre oppfølgingsaktiviteter, skal finansieres av næringen. De økonomiske konsekvensene er innarbeidet i Prop. 1 S (2012–2013) Statsbudsjettet.

5 Utvidelse av dekningsperioden i lønnsgarantiloven

5.1 Innledning og bakgrunn

Formålet med den statlige lønnsgarantiordningen er at arbeidstakere som rammes av konkurs hos arbeidsgiver, og som derfor ikke får utbetalt lønn, likevel skal få dekket sine krav. Det er imidlertid enkelte begrensninger i dagens regelverk. Blant annet er det en beløpsgrense på *to ganger folketrygdens grunnbeløp*, dekningsretten for lønn er begrenset til en periode på *seks måneder* og det gis kun lønnsgarantidekning for lønnskrav som har forfalt til betaling *de siste fire månedene* før fristdagen i konkursen, med mindre kravet "uten ugrunnet opphold" er forsøkt inndrevet.

Arbeidsdepartementet foreslår å endre den siste begrensningen ved at lønnsgarantiens dekningsområde utvides slik at det gis dekning for lønnskrav som har forfalt til betaling *de siste tolv månedene* før fristdagen. Departementets forslag vil kunne bidra til å dempe virkningene av sosial dumping. I tillegg vil forslaget føre til en enklere behandling av eldre lønnskrav.

Praksis viser at det ikke er uvanlig at arbeidstakere på konkurstidspunktet har reelle lønnskrav som er forfalt mer enn fire måneder tilbake i tid, og som nektes lønnsgarantidekning fordi vilkåret om at kravet må være forsøkt inndrevet uten ugrunnet opphold, ikke kan anses oppfylt. Det fremgår både av Arbeids- og velferdsetatens statistikk og av de klagesakene departementet behandler at det ofte er utenlandske arbeidsta-

kere som blir rammet av disse begrensningene i regelverket. Tall fra Arbeids- og velferdsdirektoratet viser at klageavgjørelser vedrørende lønnskrav eldre enn fire måneder omfattet 103 personer i perioden 1. januar 2010 til 28. juni 2011. For tidsrommet januar til juni 2010 hadde 49,5 prosent av disse utenlandske navn, og denne andelen økte til 62,4 prosent i perioden juni 2010 til juni 2011.

En utvidelse av "foreldelsesregelen" fra fire til tolv måneder før fristdagen vil etter departementets syn derfor kunne ha stor praktisk betydning for utenlandske arbeidstakers mulighet til å få lønnsгарантиdekning. Disse arbeidstakerne har ofte dårligere norskkunnskaper, samt manglende kunnskap om og forståelse av regelverket, noe som både kan forsinke og vanskeliggjøre prosessen med å inn-drive utestående lønnskrav. Det kan også være grunn til å tro at utenlandske arbeidstakere aksepterer lønnsutsettelse og andre lovnader fra useriøse arbeidsgivere i større grad enn norske arbeidstakere.

Det er videre en viktig målsetting for lønnsгарантиordningen at det ikke skal gå for lang tid fra en konkurs inntreffer til utbetaling av lønnsгаранти faktisk skjer. Departementets forslag innebærer en forenkling av en av de bestemmelsene i lønnsгарантиregelverket som vurderes å by på flest skjønnsmessige og tidkrevende vurderinger. Forslaget vil dermed medføre en enklere saksbehandling av denne typen saker og formodentlig føre til noe færre klagesaker.

5.2 Gjeldende rett

Etter lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. (lønnsгарantiloven) § 1 dekkes lønnskrav over den statlige lønnsгарантиordningen i den utstrekning de har fortrinnsrett i arbeidsgivers konkurs etter reglene i kapittel 9 i lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven). Lønnsгарantien er i det enkelte tilfelle begrenset til et beløp som svarer til to ganger folketrygdens grunnbeløp på fristdagen.

Krav på lønn er i utgangspunktet en fortrinnsberettiget fordring, men det er gjort noen begrensninger i dekningsloven § 9-3 for enkelte typer lønnskrav. Det følger blant annet av dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 1 tredje ledd at det kun er lønnskrav som har forfalt de siste fire månedene før fristdagen som er fortrinnsberettiget. I henhold til dekningsloven § 9-3 andre ledd har kravet likevel fortrinnsrett selv om forfallstiden ligger lenger tilbake enn fire måneder før

fristdagen dersom fordringshaveren uten ugrunnet opphold:

- 1) har søkt fordringen inndrevet, men ikke har nådd å skaffe seg utlegg som boet må respektere, eller
- 2) har tatt skritt som nevnt i konkursloven § 63 for å få åpnet konkurs i skyldnerens virksomhet, men ikke innen fire måneder etter forfallstid har nådd å fremsette konkursbegjæring som blir tatt til følge.

Fristdagen ved konkurs vil vanligvis være den dagen da den begjæring om åpning av konkurs som ble tatt til følge, kom inn til tingretten, jf. dekningsloven § 1-2.

Videre følger det av dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 1 tredje ledd, andre punktum at fortrinnsretten er begrenset til lønn i seks måneder.

I henhold til dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 6, er renter inntil fristdagen og inndrivelsesomkostninger som relaterer seg til fortrinnsberettigede krav å anse som fortrinnsberettigete fordringer.

Lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) § 67 første ledd stiller krav om at den som begjærer konkurs etter bestemmelsene i §§ 60 til 63 skal betale inn til tingretten et beløp som tilsvarer det maksimale ansvar for kostnadene ved bobehandlingen etter § 73 ved innlevering av konkursbegjæringen. Det skal likevel ikke stilles sikkerhet etter første ledd når konkurs begjæres åpnet av skyldneren eller en arbeidstaker med fortrinnsberettiget fordring etter dekningsloven § 9-3, jf. konkursloven § 67 siste ledd.

5.3 Departementets vurdering og forslag

Utvidet dekningsperiode for lønnskrav

Departementet foreslår at det skal gis lønnsгарантиdekning for lønnskrav som har forfalt til betaling de siste tolv månedene før fristdagen i konkursen, men at kravet som i dag begrenses oppad til to ganger folketrygdens grunnbeløp og til lønn for til sammen seks måneder. Fristen på tolv måneder vil etter forslaget være absolutt.

Etter gjeldende rett er det som nevnt i utgangspunktet kun lønnskrav som har forfalt til betaling de siste fire månedene før fristdagen som er fortrinnsberettigede, med mindre arbeidstaker uten ugrunnet opphold enten har forsøkt å inn-drive fordringen, men ikke har nådd å skaffe seg utlegg som må respekteres av boet, eller har tatt skritt for å få åpnet konkurs hos arbeidsgiver.

Hva som kreves av aktivitet fra arbeidstaker for at kravet om ”inndrivelse uten ugrunnet opphold” skal være oppfylt, fremgår blant annet av forarbeidene til loven og forvaltningspraksis. For at unntaksbestemmelsen i dekningsloven § 9-3 andre ledd skal komme til anvendelse stilles det som krav at inndrivelsen igangsettes kort tid etter at lønnen uteblir, og at de enkelte skritt videre i prosessen er hensiktsmessige og skjer raskt. Det kreves videre at det er utvikling i inndrivelsesprosessen, og at arbeidstaker har gjort alvorlige forsøk på å få utbetalt sitt krav og om nødvendig tatt rettslige skritt.

Et stort antall saker som gjelder kravet til inndrivelse, viser at bestemmelsen i dekningsloven § 9-3 andre ledd ofte oppleves som uklar, vanskelig å etterleve og som generelt urimelig. Mange arbeidstakere har gjort en god del for å få utbetalt utestående lønn, men ofte er dette likevel ikke tilstrekkelig for å oppfylle dagens krav til aktivitet og tidsforløp. Arbeidstaker vil ofte være i en situasjon som gjør det vanskelig å igangsette en inndrivelsesprosess. Dette kan for eksempel gjelde dersom arbeidsforholdet fremdeles består og arbeidsgiver kommer med stadige løfter om at lønnen vil bli betalt. I slike tilfeller vil arbeidstakerne gjerne avvente situasjonen før de tar videre skritt for å inndrive lønnskravet. I tillegg vil nok en del arbeidstakere være tilbakeholdne med å ta rettslige skritt fordi de er redde for å miste arbeidet eller skade forholdet til arbeidsgiver. Departementet antar at mange utenlandske arbeidstakere kan være særlig sårbare overfor useriøse arbeidsgivere i slike situasjoner, blant annet som følge av språkvansker og liten kjennskap til norsk regelverk.

Etter departementets vurdering vil den foreslåtte endringen gi et regelverk som blir lettere tilgjengelig, og som vil oppfattes mer rimelig og forutsigbart for arbeidstakerne. Det antas også at det vil kunne dempe virkningene av sosial dumping. I tillegg vil forslaget føre til raskere lønnsgarantiutbetalinger ved at regelverket blir enklere å praktisere for både bostyrerne og forvaltningen.

Når det gjelder den foreslåtte fristen på tolv måneder, er denne ment å være absolutt. Etter departementets vurdering vil en slik regel være forutsigbar og enkel å forholde seg til. Departementet viser også til at en periode på tolv måneder i de aller fleste tilfeller vil gi arbeidstakerne tilstrekkelig god tid til både å områ seg, og til å inndrive utestående krav.

Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om det er rimelig at en arbeidstaker som over en lengre periode ikke har gjort noe for å få inndrevet ute-

stående lønnskrav skal få dekket dette over lønns-garantiordningen. Departementet ser at det i enkelte saker kan være tale om at arbeidstaker, ved ikke å forfølge sitt lønnskrav, har gitt arbeidsgiver en form for kreditt. I de fleste tilfeller har imidlertid arbeidstakerne gjort forsøk på å få utbetalt sine utestående krav selv om aktiviteten ikke tilfredsstillende de kravene som følger av dekningsloven § 9-3 andre ledd.

Departementet viser for øvrig til at det i særlige tilfeller, med hjemmel i lønnsgarantiloven § 7, vil være mulig å nekte en arbeidstaker lønns-garantidekning. Denne bestemmelsen skal hindre misbruk av lønnsgarantiordningen, og kan komme til anvendelse dersom en arbeidstaker tar arbeid for en arbeidsgiver som vedkommende vet eller burde vite at er ute av stand til å dekke løpende lønnsforpliktelser. Det samme gjelder dersom arbeidstakeren vet eller burde vite at forutsetningen for ansettelsesforholdet, ansettelsesvilkår eller endring i en arbeidsavtale er at krav helt eller delvis skal dekkes over lønns-garantien.

På bakgrunn av dette foreslår departementet å endre lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd slik at bestemmelsen utvides til å omfatte lønnskrav som har forfalt inntil tolv måneder før fristdagen, selv om dette ikke er en fortrinnsberettiget fordring etter dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 1 tredje ledd.

Renter og inndrivelses-kostnader

For å få dekket renter inntil fristdagen og inndrivelses-kostnader over lønns-garantiordningen, er det et vilkår at disse relaterer seg til fortrinnsberettigede krav. Endringsforslaget innebærer imidlertid at arbeidstaker vil få lønns-garantidekning for lønnskrav som ikke er fortrinnsberettigede etter dekningsloven kapittel 9. For at arbeidstakerne også skal få dekket renter og inndrivelses-kostnader knyttet til disse lønnskravene, foreslår departementet en tilføyelse i lønns-garantiloven § 1 tredje ledd som gir arbeidstaker rett til å få dekket renter inntil fristdagen og inndrivelses-kostnader for lønnskrav som har forfalt de siste tolv månedene før fristdagen.

Statens regressrett

I dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 1 andre ledd er staten i nærmere bestemte tilfeller gitt rett til regress, med fortrinnsrett mot boet, uten at lønnskravene som er dekket av lønns-garantien er fortrinnsberettigede etter dekningsloven kapittel 9.

Departementet foreslår en tilføyelse i dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 1 andre ledd fjerde punktum, som gir staten tilsvarende regressrett i konkursboet også når det er gitt lønnsgarantidekning for lønnskrav som har forfalt inntil de siste tolv månedene før fristdagen, selv om disse ikke er fortrinnsberettigede fordringer etter dekningsloven kapittel 9.

Fritak for krav til sikkerhetsstillelse

Den som begjærer konkurs, skal i utgangspunktet stille sikkerhet for omkostningene ved bobehandlingen, såkalt rekvirentansvar, jf. konkursloven § 67 første ledd. Det følger imidlertid av konkursloven § 67 siste ledd at en arbeidstaker med fortrinnsberettiget fordring etter dekningsloven § 9-3 er unntatt fra kravet til sikkerhetsstillelse. Dette innebærer at arbeidstakere som etter endringsforslaget har et krav som er dekningsberettiget over lønnsgarantien, men ikke fortrinnsberettiget i boet etter dekningsloven kapittel 9, ikke vil få åpnet konkurs uten å stille slik sikkerhet.

Etter departementets vurdering gjør hensynet bak unntaksbestemmelsen i konkursloven § 67 siste ledd seg også gjeldende for arbeidstakere som har lønnskrav som er dekningsberettiget etter lønnsgarantiloven, selv om kravene ikke er fortrinnsberettigede etter dekningslovens regler.

Departementet foreslår derfor en tilføyelse i konkursloven § 67 siste ledd som fritar arbeidstakere som har lønnskrav som er dekningsberettiget etter lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd andre og fjerde punktum, fra kravet om sikkerhetsstillelse.

Krav fra arbeidstakere som har vært daglig leder eller styremedlem i en konkursrammet virksomhet, er dekningsberettiget etter lønnsgarantiloven, men de er ikke fortrinnsberettiget etter dekningsloven. Dette innebærer følgelig at disse arbeidstakerne etter dagens regelverk må stille sikkerhet i henhold til konkursloven § 67 første ledd. Bakgrunnen for dette er at daglig leder og styremedlem tidligere falt utenfor lønnsgarantiens dekningsområde, men ved en lovendring i 2005 ble de innlemmet i ordningen. At de i forbindelse med denne lovendringen ikke samtidig ble fritatt fra dette kravet, skyldes en inkurie. Departementet foreslår derfor at også disse arbeidstakerne blir unntatt fra kravet til sikkerhetsstillelse.

5.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske konsekvensene er innarbeidet i Prop 1 S (2012–2013) Statsbudsjettet. Det antas at forslaget vil medføre en økning i lønnsgarantiutbetalingene på 5 millioner kroner årlig. Administrativt vil endringene innebære at saksbehandlingen av denne typen saker vil bli enklere og at noen klagesaker vil bortfalle.

6 Endring i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

6.1 Innledning og bakgrunn

Stortinget vedtok 18. desember 2009 lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Vedtaket var basert på Innst. 87 L (2009-2010) og Prop. 13 L (2009-2010), jf. Ot.prp. nr. 103 (2008-2009) Om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Etter at vedtak var fattet og loven trådt i kraft, er det oppdaget en mangel i lovteksten. Dette foreslås rettet opp nå.

6.2 Departementets vurderinger og forslag

I § 38 Samordning mellom kvalifiseringsstønad og andre offentlige ytelser, fremgår det av tredje ledd at "Dersom en mottaker av kvalifiseringsstønad får etterbetalt ytelser som nevnt i første ledd, kan kommunen kreve hel eller delvis refusjon i det beløpet som skal etterbetales, til dekning av sine utlegg til samme formål og for samme tidsrom." De ytelsene som er nevnt i første ledd er "dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger eller foreldrepenger."

Oppregningen av ytelser er ment å omfatte samtlige livsoppholdsytelser som vil kunne bli etterbetalt for den tid en har deltatt i kvalifiseringsprogrammet og mottatt kvalifiseringsstønad. Dette fremgår av Ot.prp. nr. 103 (2008-2009) Om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, s. 45-46 "Til § 29 – § 40 om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad", som viser til merknadene til bestemmelsene i Ot.prp. nr. 70 (2006-2007) Om lov om endringer i sosialtjenesteloven og enkelte andre lover. Begrunnelsen for refusjonsadgangen er at det ikke anses som rimelig at en deltaker i kvalifiseringsprogram får dobbel ytelse fra det offentlige – både trygdeytelser

og kvalifiseringsstønad – for samme tidsrom og til samme formål.

Hvis en deltaker i kvalifiseringsprogram fremsetter krav om uførepensjon, vil programmet bli stanset og retten til kvalifiseringsstønad opphører. Etter folketrygdloven § 22-13 tredje ledd vil det imidlertid kunne gis etterbetaling av uførepensjon fra opptil tre måneder før kravet ble satt fram. Ved en inkurie ble denne muligheten for å få dobbel ytelse oversett da refusjonsadgangen ble inntatt i loven. Dette rettes nå opp ved en tilføyelse i § 38 tredje ledd.

6.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks.

Forslaget har ikke administrative konsekvenser av betydning. Dersom en kommune velger å benytte refusjonsadgangen, vil det innebære noe saksbehandling, men det kan også gi økonomiske innsparinger, avhengig av refusjonsbeløp.

7 Merknader til de enkelte paragrafene

7.1 Merknader til endringene i folketrygdloven

Til § 15-6 første ledd:

Det innføres et nytt vilkår om uforskyldt ledighet for de som har hatt arbeid umiddelbart før de ble enslig mor eller far. Formålet er å hindre at disse får velge overgangsstønad fremfor inntekt fra eget arbeid. Som rimelig grunn for å avslutte arbeidsforholdet, regnes at arbeidet er uforenlig med omsorg for små barn eller at arbeidet er lønnet under tariff eller sedvane. Det er videre en forutsetning at det dreier seg om arbeid av et slikt omfang at vedkommende er selvforsørget gjennom inntekten. Det skal også fortsatt være adgang til å avslutte et arbeidsforhold for å gå over i et nytt arbeidsforhold, og til å redusere arbeidstiden i tråd med lovfestet krav til omfanget av aktivitetsplikten i § 15-8. Det anses ikke som rimelig grunn å si opp et arbeid man har kunnet forsørge seg med for i stedet å ta en utdanning.

Til § 15-6 andre ledd:

I første punktum er gjort en språklig endring som ikke skal endre innholdet i regelen. Varigheten av

nye perioder med overgangsstønad knyttes til det tidspunktet barnet har rett til barnehageplass etter barnehageloven § 12a. Dette innebærer at enslige foreldre som tidligere har mottatt en full periode med overgangsstønad, dvs. i hele tre år, får begrenset varighet på nye stønadsperioder. Stønadsperioden avgrenses etter når retten til barnehageplass inntreffer, uavhengig av om den enkelte faktisk søker om barnehageplass. Den nye varighetsbegrensningen begrenser ikke gjeldende adgang til å få forlenget stønadsperioden som ellers fremgår av § 15-6.

7.2 Merknader til endringene i petroleumsloven

Til § 10-3 tredje ledd

Endringen klargjør hjemmelsgrunnlaget for innføring av sektoravgift i petroleumsvirksomheten. Det vises til departementets omtale av forslaget under kapittel 4.

7.3 Merknader til endringen i arbeidsmiljøloven

Til § 18-3 første og andre ledd

Endringen klargjør hjemmelsgrunnlaget for innføring av sektoravgift i petroleumsvirksomheten. Det vises til departementets omtale av forslaget under kapittel 4.

7.4 Merknader til endringene i lønnsgarantiloven

Til § 1 tredje ledd

Bestemmelsen innebærer at lønnskrav som har forfalt de siste tolv månedene før frisdagen i konkursen er dekningsberettiget over lønnsgarantien. Det samme gjelder krav på renter inntil frisdagen og inndrivelseskostnader som relaterer seg til slike lønnskrav.

7.5 Merknader til endringene i dekningsloven

Til § 9-3 første ledd nr. 1 andre ledd

Endringen innebærer at staten gis regressrett for de lønnskravene som er dekket etter lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd tredje og femte punktum, det vil si lønnskrav som har forfalt de siste tolv månedene før frisdagen i konkursen.

7.6 Merknader til endringene i konkursloven

Til konkursloven § 67

Denne endringen innebærer at også de arbeidstakerne som har dekningsberettigede krav etter lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd andre og tredje punktum fritas fra kravet om sikkerhetsstillelse ved fremsettelse av konkursbegjæring.

7.7 Merknader til endringen i sosialtjenesteloven

Til § 38 tredje ledd

Formålet med kommunens adgang til refusjon i etterbetalte ytelser, er å hindre at en deltaker i kvalifiseringsprogrammet får dobbel ytelse fra det offentlige – både trygdeytelser og kvalifiseringsstønad – for samme tidsrom og til samme formål. Etter forslaget tas uførepensjon med i bestemmel-

sens oppregning av ytelser det vil kunne kreves refusjon i. Folketrygdloven § 22-13 tredje ledd gjør det mulig å få etterbetalt uførepensjon fra opptil tre måneder før kravet ble fremsatt, og i denne perioden vil vedkommende også kunne ha fått utbetalt kvalifiseringsstønad.

Kvalifiseringsprogrammet med tilhørende stønad skal stanses dersom deltakeren søker uførepensjon. Bestemmelsen vil også gi hjemmel for å kreve refusjon i etterbetalt uførepensjon i de tilfellene kvalifiseringsstønaden likevel ikke blir stan- set når krav om pensjon fremsettes.

Arbeidsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover

I

I lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. skal § 1 tredje ledd, nytt tredje til femte punktum lyde:

Kravene dekkes av garantien i den utstrekning de har fortrinnsrett etter kapittel 9 i lov om fordringshavernes dekningsrett, dog begrenset i det enkelte tilfelle til et beløp som svarer til to ganger folketrygdens grunnbeløp på frisdagen. Krav på vederlag som nevnt i dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 1 første ledd bokstav c og d er likevel, med samme beløpsbegrensning, dekningsberettiget etter lønnsgarantien. *Lønnskrav som er forfalt i løpet av de siste 12 måneder før frisdagen er, med samme beløpsbegrensning, dekningsberettiget etter lønnsgarantien. Dekningsloven § 9-3 første ledd nr. 1 tredje ledd første punktum og § 9-3 andre ledd gjelder ikke. Garantien dekker krav på renter inntil frisdagen og inndrivelseskostnader vedrørende krav som er dekningsberettiget etter tredje og fjerde punktum.* For banker og forsikringsselskaper under offentlig administrasjon gjelder bestemmelsene i dekningsloven kapittel 9 tilsvarende så langt de passer. Som frisdag regnes den dagen vedtak om offentlig administrasjon ble truffet.

II

I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs skal § 67 fjerde ledd siste punktum lyde:

Det skal ikke stilles sikkerhet etter første ledd når konkurs begjæres åpnet av skyldneren eller en arbeidstaker med fortrinnsberettiget fordring etter dekningsloven § 9-3 *eller et dekningsberettiget krav etter lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd andre og tredje punktum.*

III

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett skal § 9-3 første ledd nr. 1 andre ledd lyde:

Unntakene etter bokstavene b-d omfatter vederlag som er opptjent mens arbeidstakeren

var i slik posisjon. Vederlag etter bokstav b og d kan likevel gis fortrinnsrett dersom arbeidstakeren sannsynliggjør at han ikke har hatt vesentlig innflytelse over driften i virksomheten. Når staten har dekket krav på vederlag som nevnt i bokstav c og d etter den statlige lønnsgarantiordningen, jf. lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd annet punktum, *eller krav som nevnt i lønnsgarantiloven § 1 tredje ledd tredje og femte punktum*, har statens regresskrav mot boet fortrinnsrett.

IV

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 15-6 første ledd nytt annet punktum skal lyde: *Enslig mor eller far som uten rimelig grunn har sagt opp et arbeidsforhold de siste seks månedene før søknadstidspunktet, gis ikke overgangsstonad.*

§ 15-6 andre ledd skal lyde:

Overgangsstonad kan gis til *enslig mor eller far som har barn under åtte år. Stonadsperioden er tre år til sammen. Dersom en hel stonadsperiode på til sammen tre år er brukt opp, kan nye stonadsperioder bare innvilges inntil barnet har rett til barnehageplass etter barnehageloven § 12 a.* I tillegg kan det gis overgangsstonad i opptil to måneder før fødselen.

V

I lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet skal § 10-3 tredje ledd lyde:

Utgifter vedrørende tilsynet kan kreves dekket av rettighetshaver eller den som tilsynet i det enkelte tilfelle retter seg mot eller finner sted hos. *Det kan også kreves en sektoravgift til dekning av utgifter ved andre oppfølgingsoppgaver som retter seg mot hele eller deler av petroleumsvirksomheten.*

VI

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. skal § 18-3 første og andre ledd lyde:

(1) Virksomhet som går inn under denne lov, kan pålegges å betale til statskassen et årlig tilsynsgebyr eller gebyrer til dekning av utgifter til kontroll, godkjenning, sertifisering eller til pålagte undersøkelser eller prøver, *herunder sektoravgift til dekning av utgifter ved andre oppfølgingsoppgaver som retter seg mot hele eller deler av petroleumsvirksomheten.*

(2) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om slike gebyrer og *sektoravgift*. Gebyrene og *sektoravgift* er tvangsgrunnlag for utlegg.

VII

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 38 tredje ledd lyde:

Dersom en mottaker av kvalifiseringsstønad får etterbetalt *uførepensjon eller* ytelser som nevnt i første ledd, kan kommunen kreve hel

eller delvis refusjon i det beløpet som skal etterbetales, til dekning av sine utlegg til samme formål og for samme tidsrom.

VIII Ikrafttredelse og overgangsordninger

1. Endringene i punkt I, II, III, V og VI trer i kraft 1. januar 2013. Endringene i punkt I, II og III gjelder bare for boer der begjæring om konkurs kommer inn til tingretten etter lovens ikrafttredelse, for forsikringsselskaper og banker der vedtak om å sette institusjonen under offentlig administrasjon treffes etter dette tidspunkt, insolvente dødsboer der dødsfallet finner sted etter dette tidspunkt og insolvente selskaper der kjennelse om tvangsavvikling i medhold av aksjeloven § 16-15 og allmennaksjeloven § 16-15 er avsagt etter dette tidspunkt.
2. Endringene i punkt IV trer i kraft 1. januar 2013 og gjelder for nye stønadsperioder.
3. Endringene i punkt VII trer i kraft straks.
4. Departementet kan gi forskrifter om overgangsordninger og nærmere regler om hvem endringene skal gjelde for.

Tykk: AS O. Fredr. Ainesen. Oktober 2012

241491